

Apvienotās Bērna tiesību aizsardzības komisijas un Demogrāfisko un ģimenes lietu padomes sēde

2010.gada 3.decembrī

PROTOKOLS

Norises vieta un laiks: Labklājības ministrijas 6.stāva zāle, plkst.10:00.

Vada: Ilona Jurševska, labklājības ministre.

Piedalās:

Āboliņa Līga	Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktora vietniece
Boļšakova Viktorija	Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākā referente
Bremze Ilona	Biedrības "Asociācija Ģimene" valdes priekšsēdētāja
Brunava Maija	Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas Pašvaldību attīstības departamenta Finanšu, ekonomikas un metodoloģijas nodaļas vecākā eksperte
Černika-Zariņa Inga	Izglītības ministrijas Politikas koordinācijas departamenta Politikas plānošanas nodaļas vecākā referente
Eglīte Pārsla	Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētājlocekle
Federe Guna	Finanšu ministrijas Budžeta departamenta Izglītības, zinātnes, kultūras, sporta finansēšanas nodaļas vadītājas vietniece
Golvere Ilze	Latvijas Audžuģimeņu biedrība
Iklāva Ārija	Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departamenta direktore
Kaupuža Agita	Latvijas Pašvaldību savienības speciāliste
Kluša Anna	Veselības ministrijas Ārstniecības un katastrofu nodaļas vecākā referente
Kondrāte Irēna	Rīgas domes Labklājības departamenta Veselības pārvaldes priekšniece
Ķikute Līga	Tiesībsarga biroja juriskonsulte
Liepiņa Līvija	Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktore
Mozgis Dzintars	Veselības ministrijas galvenais speciālists bērnu slimībās un bērnu ķirurģijā, Mātes un bērna veselības konsultatīvās padomes loceklis
Mucenieks Leonīds	Latvijas daudz bērnu ģimeņu biedrību apvienības valdes priekšsēdētājs
Muižniece Jana	Labklājības ministrijas Sociālās apdrošināšanas departamenta direktore
Rezeberga Dace	Veselības ministrijas galvenā speciāliste ginekoloģijā un dzemdniecībā, Mātes un bērna veselības konsultatīvās padomes priekšsēdētāja
Romanova Kristīne	Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Prevencijas pārvaldes Metodiskās vadības nodaļas inspektore
Ušpelis Jānis	Ekonomikas ministrijas Darba tirgus prognozēšanas koordinācijas nodaļas vadītāja vietnieks
Vucāne Vaira	Latvijas Bērnu fonds

Protokolē: Baiba Abersone, Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas nodaļas referente.

Darba kārtībā:

1. Labklājības ministres I.Jurševskas uzruna.
2. Reproductīvās veselības problēmas un zīdaiņu mirstība.
3. Atbalsta pasākumi un iespējamās izmaiņas ģimenēm ar bērniem budžeta konsolidācijas kontekstā.
4. Citi jautājumi.

Sanāksmes atklāšana:

Dalībnieki atbalsta darba kārtību bez iebildumiem.

1. Labklājības ministres I.Jurševskas uzruna.

I.Jurševska ziņo par aktualitātēm saistībā ar jauno deklarācijas par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību pieņemšanu. Vienlaikus informē, ka pašlaik noris darbs pie Valdības rīcības plāna izstrādes. Tāpat norāda, ka, nomainoties Saeimas deputātiem, ir jūtama arī lielāka ieinteresētība un atbalsts demogrāfijas jautājumiem. Iepazīstina ar darba kārtības galvenajiem punktiem un tālāko darbību. Akcentē, ka šīs dienas apvienotajā sēdē ir svarīgi diskutēt par Demogrāfiskās un ģimenes lietu padomes un Bērnu tiesību aizsardzības komisijas turpmāko darbību.

2. Reproductīvās veselības problēmas un zīdaiņu mirstība.

D.Rezeberga ziņo par reproductīvās veselības aktuālākajiem datiem Latvijā un bērnu un zīdaiņu mirstības galvenajiem statistikas rādītājiem. Informē, ka ļoti liela problēma ir apstākļi, ka mazajām dzemdību nodaļām nav iespējams uzturēt kompetenci, nodrošinot nepieciešamās tehnoloģijas un cilvēkresursus. Respektīvi, tehnoloģiju un cilvēkresursu trūkuma dēļ, mazās dzemdību nodaļas ir neefektīvas, tādēļ ir nepieciešams pieņemt nepopulārus lēmumus – šīs nodaļas slēgt. Kā vēl viena problēma ir fakts, ka valsts mērogā trūkst veselības kvalitātes sistēmas slimnīcās, kuras ir/būs dzemdību nodaļa. Pašlaik valsts mērogā daudzas lietas ir risinātas normatīvo aktu līmenī, tomēr trūkst valstiska redzējuma kvalitātes sistēmas ieviešanas un izveides līmenī. Pauž uzskatu, ka ļoti daudzas lietas varētu mainīt ar izglītības un zināšanu par reproductīvo veselību nodrošināšanu. Šobrīd spēkā esošie normatīvie akti nosaka, ka Veselības mācībai kā atsevišķam priekšmetam ir jābūt vidusskolas izglītības programmās, savukārt pamatskolā šis mācību priekšmets ir integrēts Sociālās zinībās. Tādējādi ir svarīgi risināt jautājumu par Veselības mācības kā atsevišķa priekšmeta atjaunošanu mācību programmās. Pašlaik sabiedrība ir ļoti vāji izglītota par veselības, īpaši reproductīvām, problēmām, jo šim jautājumam sabiedrībā un skolās tiek pievērsta ļoti maza uzmanība.

Dz.Mozgis ziņo par bērna traumatismu, norādot, ka zīdaiņu mirstības jomā puse iemeslu ir jāmeklē medicīnas sistēmā, bet otra puse cēloņu ir ārpus medicīnas jomas. Informē, ka galvenā problēma sabiedrībā ir ļoti zemais informētības līmenis attiecībā uz bērna audzināšanu un aprūpi. Min vairāku piemērus, kas nodemonstrē sabiedrības zemo zināšanu līmeni bērna aprūpes jautājumos. Tāpat tiek minēts, ka veselības

aprūpes sistēmas reorganizācija iepriekšējos gados ir būtiski vājinājusi ārstēšanas līmeni ārpus Rīgas, bet lielākās pilsētās pediatra institūta aizstāšana ar ģimenes ārstu nav devusi labu rezultātu. Rīgā jau kopš 2010.gada sākuma ir vairākas pediatra prakses, kuras cīnās par izdzīvošanu un jācer, ka pediatra un bērnu ķirurga atjaunošana tiešās pieejamības speciālista statusā varētu uzlabot pieejamību vismaz lielajās pilsētās. Vienlaikus norāda arī uz to, ka lielākai aktivitātei būtu jānāk no sociālajā jomā nodarbināto puses, kas sniegtu praktisku palīdzību jaunajiem vecākiem, īpaši nelabvēlīgām ģimenēm par bērna aprūpes iemaņām un riska faktoriem. Ļoti liels uzsvars ir jāliek uz dažāda veida sabiedrības informēšanu un izglītošanu. Vienlaikus norāda, ka pašlaik, vairumā gadījumos, šāda informēšana notiek kampaņveidīgi, dažkārt atsaucoties uz kāda negadījuma sekām. Bet svarīgi būtu šāda veida informēšanas un izglītošanas pasākumus veikt nepārtraukti. Kā vienu no piemēriem min (vēlējuma izteiksmē) Veselības mācības atjaunošanu skolā. Vienlaikus informē, ka mūsdienu sabiedrībā ir jāizskauž zīdaiņu „ārstēšana telefoniski” – ir svarīgi zīdaiņiem ārstam izmeklēt klātienē, nevis sniegt konsultācijas telefoniski. Savlaicīga un pareiza izmeklēšana un ārstēšana ne tikai izārstē zīdaiņiem slimības laikā, bet arī novērš komplikāciju rašanās risku vēlāk. Papildus informē, ka pašlaik Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija organizē darba grupu par bērna drošības jautājumiem, kurā ir pārstāvji no dažādām institūcijām. Šīs darba grupas mērķis ir rast risinājumus sabiedrības informēšanai, kas šobrīd neprastu finansiālu ieguldījumu, par bērna traumatismu.

L.Kondrāte informē, ka, lai efektīvāk informētu sabiedrību, ir ļoti svarīgi darboties starpsektorālā līmenī, jo jautājumus par bērna mirstību vai reproduktīvo veselību, kas būtiski ietekmē arī demogrāfiskos rādītājus, nevar būt vienas nozares ministrijas (Veselības ministrijas) kompetencē.

L.Liepiņa jautā, vai būtu lietderīgi un efektīvi arī reģionos izveidot tādas ārstniecības iestādes, kāda ir VSIA „Bērnu klīniskā universitātes slimnīca”.

Dz.Mozgis atbild, ka nevar viennozīmīgi izvērtēt un apgalvot šādu institūciju izveides efektivitāti un lietderīgumu. Ideālā gadījumā šāda veida iestādēm būtu jābūt, ja ne katrā pašvaldībā, tad vismaz lielākajos, bijušo rajonu centros. Ģimenēm ar bērniem ir labāk, ja šāda veida iestādes un nepieciešamā ārstēšanās ir pēc iespējas tuvāk viņu dzīvesvietām. Tomēr, šādu iestāžu izveide katrā novadā ir neefektīva un neizdevīga, jo nepieciešamie cilvēkresursi un tehnoloģijas attiecībā uz iespējamo pieprasījumus skaitu katrā novadā nav rentabli.

3. Atbalsta pasākumi un iespējamās izmaiņas ģimenēm ar bērniem budžeta konsolidācijas kontekstā.

J.Muižniece informē, ka pašlaik Ministru kabinets ir uzdevis Labklājības ministrijai izstrādāt koncepciju par iespējamiem variantiem, lai no 2011.gada 1.jūlija ģimenes valsts pabalstu nemaksātu vairs kā universālo pabalstu visām sabiedrības grupām, bet gan noteikt kurām sabiedrības grupām tas tiktu maksāts. Pašlaik Labklājības ministrija ir izstrādājusi divus variantus:

1. maksāt tikai trūcīgajām ģimenēm, vienlaikus nododot šo pabalstu pašvaldību budžetos un sociālie dienesti situācijās, kad tiek izvērtēti ģimenes ienākumi un noteikts trūcīgās personas statuss, vienlaicīgi piešķir arī ģimenes valsts pabalstu par katru apgādībā esošu bērnu. Rezultātā pabalstu summa pieaugtu līdz aptuveni 15 latiem;

2. izvērtēt un piešķirt ģimenes valsts pabalstu tām ģimenēm, kurās ienākumu līmenis (neto) uz vienu ģimenes locekli nepārsniedz 120 latus.

Vēl tika izdiskutēts variants piešķirt trūcīgām ģimenēm un daudz bērnu ģimenēm, tomēr tad pabalstu summa būtu 5 lati, kas būtu ļoti nepietiekams valsts atbalsts. Svarīgākais ir tas, ka šāda veida atbalsts tiek sniegts no valsts puses ģimenēm un tam ir jābūt pozitīvi tendētam.

P.Eglīte piedāvā priekšlikumu, ka ģimenes valsts pabalsta izmaksu vajadzētu piesaistīt bērnu skaitam ģimenē, nevis ģimenes ienākumiem, jo tas sniegtu pozitīvu tendenci radīt bērnus. Šo pabalstu vajadzētu maksāt, sākot no vismaz trešā bērna. Protams būtu ļoti labi, ja pabalstu varētu sākt izmaksāt jau no otrā bērna, jo tas stimulētu vecākus radīt vairākus bērnus. Tomēr, ja nav iespējams, piešķirt un maksāt pabalstu, sākot no otrā bērna, tad no trešā tas būtu jādara obligāti. Vienlaikus, tādejādi tiktu sniegts atbalsts tieši daudz bērnu ģimenēm.

M.Brunava pauž uzskatu, ka ģimenes valsts pabalsts ir jāmaksā par katru bērnu, saglabājot esošo maksāšanas sistēmu. Par apmēru - ir diskusijas objekts, jo tas var arī samazināties.

J.Muižniece informē, ka šāda situācija nav iespējama, jo valsts budžetā nepietiek līdzekļu, lai nodrošinātu visiem bērniem līdzšinējā apmērā.

L.Mucenieks vērš uzmanību, ka ģimenes valsts pabalsta nepiešķiršanas par visiem bērniem gadījumā, ir pamats vērsties Satversmes tiesā.

Sēdes locekļi atbalsta priekšlikumu ģimenes valsts pabalstu maksāt visām ģimenēm, sākot no trešā bērna. Nolemj šādu priekšlikumu virzīt Ministru kabinetam kā vēlamāko rīcības virzienu.

I.Jurševska informē, ka pašlaik noris aktīvs darbs starp nozaru ministrijām attiecībā uz transporta nodevas apmēru un piemērošanas kārtību. Jautājums ir jāskata no daudz bērnu ģimenes pozīcijām, ņemot vērā, ka šīm ģimenēm lielāks transporta līdzeklis nav papildus labums, bet gan nepieciešamība. Vienlaikus informē, ka valdība ir nolēmusi, ka svarīgākais, lai atbalstītu ģimenes ar bērniem, ir nevis sistemātiska pabalstu maksāšana, bet gan atbalsta pasākumu nodrošināšana. Tādejādi arī ģimenes valsts pabalstu kontekstā, ja ģimenes valsts pabalsts netiek vairs izmaksāts visām ģimenēm, tad ir nepieciešams ieviest alternatīvus atbalsta pasākumus. Tādēļ Labklājības ministrija, arī Ģimenes valsts politikas pamatnostādņu 2011. – 2017.gadam kontekstā, uztur ideju, ka, piemēram, IIN atvieglojuma likmei par apgādībā esošu personu (bērnu) ir jābūt vismaz 50% no minimālās algas. Ja nav iespējams šo atbalstu ieviest no nākamā gada, tad ideja ir jāturpina virzīt nākamajos gados.

L.Liepiņa informē, ka 3.decembrī ir notikusi sanāksme ar Ceļu satiksmes drošības direkcijas, Iedzīvotāju reģistra, Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas pārstāvjiem, lai vienotos par daudz bērnu ģimeņu skaita apzināšanu un tādejādi varētu lemt par atvieglojumu piešķiršanu. Sanāksmes laikā tika panākta vienošanās ar nozaru ekspertiem par šādas informācijas iegūšanu un nodošanu Finanšu ministrijai, lai varētu veikt aprēķinus par transporta līdzekļu nodevas atvieglojumu piešķiršanu daudz bērnu ģimenēm.

4. Citi jautājumi.

L.Āboliņa ziņo par 3.Eiropas Demogrāfijas forumu, kas norisinājās šī gada 22. – 23.novembrī Briselē, Beļģijā. Forumā mērķis ir izdiskutēt Eiropas Stratēģijas 2020 mērķa – sociālās iekļaušanas un vienotības – sasniegšanu, kas ir atkarīgs galvenokārt no sociālās un migrācijas politikas kopīgas īstenošanas un dalībvalstu kapacitātes. Informē, ka galvenokārt izskanēja idejas par senioru pēc iespējas ilgāku iesaistīšanu

sabiedrībās, lai tie ir noderīgi un iespējami ilgi spēj uzturēt sevi, nekļūstot atkarīgi no pārējiem, tādejādi mazinot novecošanās ietekmi uz dzīves kvalitāti. Informē, ka izskanēja viedoklis, ka 2013. vai 2014.gads, iespējams, tiks pasludināts par Eiropas ģimenes gadu.

L.Mucenieks informē, ka arī bija viens no Latvijas delegācijas pārstāvjiem, un ir gandarīts, ka šajā forumā salīdzinājumā ar iepriekšējiem diviem, kas notika 2006. un 2008.gados, piedalījās arī pārstāvji no Labklājības ministrijas. Interesenti ar Forumu dokumentiem var iepazīties mājas lapā <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=502&langId=en>. Attiecībā uz iecerēto Eiropas ģimenes gadu, informēja, ka tas visticamāk varētu būt 2014.gads, jo tad tiks atzīmēti 20 gadi kopš ANO pasludinātā Starptautiskā ģimenes gada un šāds ierosinājums š.g. oktobrī Briselē bija atbalstīts Eiropas ģimeņu konferencē.

I.Jurševska informē, ka ministrija ir izvērtējusi Demogrāfiskās un ģimenes lietu padomes un Bērnu tiesību aizsardzības komisijas apvienošanas iespējas un secinājusi, ka būtu nesamērīgi abas apvienot, tādejādi padomes un komisijas locekļiem virza priekšlikumu par Demogrāfijas lietu padomes nodošanu augstākam līmenim – Ministru prezidenta izveidotas padomes līmenī, savukārt Labklājības ministrijas kompetencē paliktu Bērnu un ģimenes lietu padome. Ņemot vērā, ka demogrāfiskie jautājumi nav tikai vienas nozares ministrijas kompetencē un ņemot vērā iesaistīto nozaru ministriju dalību, lai spētu efektīvāk risināt demogrāfiskos jautājumus valstī, demogrāfijas jautājumus ir nepieciešams skatīt augstāko valsts amatpersonu līmenī, vienlaikus iesaistot nozares ekspertus.

Sēdes locekļi pauž atbalstu Demogrāfiskās lietu padomes un Bērnu un ģimenes lietu padomes dalījumam atbilstoši kompetencēm – Ministru kabinetam virzīt jautājumu par Demogrāfiskās lietu padomes pārņemšanu un Labklājības ministrijai par Bērnu un ģimenes lietu padomes izveidošanu.

Vienlaikus sēdes dalībnieki vienojas, ka jaunos Ministru kabineta grozījumus par abu padomju izveidošanu nosūtīs iesaistītajiem speciālistiem, līdz ko tas ir iespējams (Pēc grozījumu Bērnu tiesības aizsardzības likumā pieņemšanas Ministru kabinetā un iesniegšanas Saeimā, tiks izstrādāti jaunie Ministru kabineta noteikumi par jauno padomju nolikumiem).

Sanāksmi slēdz plkst. 11:50

Padomes priekšsēdētāja

I.Jurševska

Protokolēja

B.Abersone